

цел 1

Преодоляване
на бедността

1. ОПИСАНИЕ

Когато подписва Декларацията на хилядолетието от септември 2000 г., България се ангажира до 2015 г. да намали наполовина крайната бедност. Ангажиментът ѝ е конкретизиран в доклада от 2003 г., където страната си поставя за цел да увеличи 3 пъти тогавашните средни доходи и да намали с 1/3 младежката и дълготрайната безработица¹. През 2003 г. не е предвидено да се намали равнището на относителна бедност (15%), което тогава е било съпоставимо със средното за ЕС.

Досегашните добри резултати по изпълнението на поставените цели показват, че някои от целевите показатели могат и трябва да бъдат актуализирани (виж Таблица 1.1). От друга страна, членството на България в ЕС и по-конкретно Лисабонската стратегия за по-висока конкурентоспособност и по-високо качество на работната сила налагат целите да бъдат допълнени. Необходимо е първата обща цел за намаляване на безработицата и бедността да бъде разширена с нова конкретна цел, а именно „Пълна и продуктивна заетост, достоен труд за всички“. Индикаторите, които биха могли да се зложат относно осъществяването на тази цел, са:

- коефициент на заетост (15 – 64 г.)²,
- коефициент на заетост на възрастните хора (55 – 64 г.)³,
- производителност на труда на едно заето лице⁴,
- относителен дял на компенсацията на наетите лица в БВП⁵.

2. СТАТУС И ТЕНДЕНЦИИ

Средните номинални доходи в домакинствата бележат устойчив ръст и от 88,35 евро през 2001 г. достигат 164,90 евро през 2007 г. (виж Таблица 1.1). Общият ръст е с 86,6%, но предвид високата инфлация, характерна за почти всички години от периода, реалното увеличение е с 33,1%. Средногодишният темп на номинален ръст е 11,1%. Ако през следващите години той се запази, заложената цел от 280 евро може да бъде постигната още през 2012 – 2013 г. Това дава основание целевата стойност на средните доходи за 2015 г. да се ревизира на 380 евро. Оттук се налага и промяна в целевата стойност на прага (границата⁶) на бедност, тъй като тя методически е свързана със средните (медианни) доходи. Така границата на бедност за 2015 г. следва да бъде определена на 228 евро.

Дялът на бедното население (живеещо под границата на бедност) спада от 15,6% през 2001 г. до 14,1% през 2007 г. Сравнителният анализ показва, че в годините с най-висок номинален ръст на доходите относителният дял на бедните е най-нисък (2002, 2003, 2006 и 2007 г.). Реалистично е равнището на бедност да спадне под целевата стойност от 15%, ако се провежда целенасочена политика към повишаване на доходите. Ето защо този доклад предлага целевото равнище на относителна бедност за 2015 г. да бъде ревизирано от 15% на 13%.

Динамиката на показателя „Дял на живородените деца с тегло под 2500 г на 100 живородени“ през периода 2001 – 2006 г. е противоречива. Освен бедността и недохранването върху него влияят и други фактори, които са разгледани по-подробно в Цел 4, т. 2.

¹ Цели на хилядолетието за развитие, България 2003, ПРООН, <http://www.undp.bg/publications.php?id=1161>

² Съотношение между броя на заетите във възрастния диапазон 15 – 64 г. към общия брой на населението в същата възрастна група.

³ Съотношение между броя на заетите във възрастния диапазон 55 – 64 г. към общия брой на населението в същата възрастна група.

⁴ Брутен вътрешен продукт на 1 зает в СПС (стандарт на покупателна способност) – в % от ЕС-27 (ЕС-27 = 100). СПС представлява условна валута, която изравнява покупателната сила на различните национални валути, т.е. 1 СПС купува еднaкво средно количество стоки и услуги във всички страни.

⁵ Компенсацията на наетите лица се състои от всички начисления на работодателя в полза на наетите лица и включва работна заплата в стойност и натура и всички доплащания, както и осигурителните вноски за сметка на работодателя.

⁶ Изчислена по метода на Евростат за относителна линия на бедност – 60% от медианния средномесечен разполагаем доход на еквивалентна единица (за ЕС-27 средно претеглени с населението национални данни).

Таблица 1.1: Конкретни цели и показатели по цел № 1

Глобална цел: Намаляване наполовина на крайната бедност и недохранването										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	ЕС-27 (2007)	2015 досегаш- на цел	2015 ревизи- рана цел
Конкретна цел 1: Намаляване на бедността										
1. Среден месечен доход (EUR) ⁷	88,35	106,23	116,96	121,19	129,62	141,96	164,90	1073 (2005)	280	380
2. Дял на бедното население (%) ⁸	15,6	13,5	14,1	15,3	14,2	13,9	14,1	16 (2005)	15	13
3. Граница на бедност (EUR)	53,01	63,74	70,18	72,71	77,77	85,17	98,94	644 (2005)	170	228
4. Дял на живородените деца с тегло под 2500 г на 100 живородени ⁹	8,6	8,7	8,9	8,6	8,8	9,3	8,8	7,1 (2005)	6	6
Конкретна цел 2: Намаляване на безработицата										
5. Младежка безработица (15-24 г) в %	38,8	37,0	28,2	25,8	22,3	19,5	15,1	15,4	25	10
6. Дълготрайна безработица (%)	12,1	12,0	8,9	7,2	6,0	5,0	4,0	3,0	7	3
Конкретна цел 3: Пълна и продуктивна заетост, достоен труд за всички										
7. Коефициент на заетост (15-64 г.) в %	49,7	50,6	52,5	54,2	55,8	58,6	61,7	65,4	-	70
8. Коефициент на заетост (55-64 г.) в %	24,0	27,0	30,0	32,5	34,7	39,6	42,6	44,7	-	50
9. БВП на 1 зает в СПС (ЕС-27 = 100)	31,4	33,1	33,5	33,8	34,3	34,8	35,6	100,0	-	45
10. Относителен дял на компенсацията на наемите лица в БВП (%)	34,9	34,1	34,7	33,4	33,3	32,3	34,5	48,4	-	40

Източник на данните за 2001 - 2007 г.: НСИ, Евростат, НЦЗИ, СЗО (HEA-Data)

Резултатите от усилията за намаляване на безработицата са добри. От 19,5% през 2001 г. тя спада близо три пъти до 6,9% през 2007 г.¹⁰ Качествените ѝ характеристики се подобряват. Това личи от снижаването на младежката и на дълготрайната безработица – съответно до 15,1% и 4,0%. При това стойностите на тези два показателя още през 2005 г. спадат под заложените цели, т.е. те задължително подлежат на ревизия. Важен фактор за положителните промени са повишеното търсене на работна сила (следствие от последователния и сравнително висок икономически растеж) и осъществените активни мерки на пазара на труда. Задържа се обаче значителен контингент „обезкуражени лица“, който е приблизително равен на регистрираните в бюрата по труда безработни¹¹. Това са хора, които желаят да работят, но не търсят активно работа, тъй като предполагат, че е невъзможно да намерят. Те имат неясен статут на пазара на труда – считат се за безработни лица, но могат да бъдат и заети,

като по този начин допринасят за разширяването на сивата икономика.

Въпреки че заетостта нараства, България е все още далеч от поставените цели на Лисабонската стратегия. Като член на ЕС, през 2010 г. страната трябва да достигне коефициент на заетост от 70%. Аналогична е ситуацията и при заетостта на възрастните хора (цел от Лисабон – 50%). През следващите години ще бъде трудно да се поддържа толкова висок темп на растеж на заетостта. Това означава, че постигането на Лисабонските цели вероятно ще бъде отложено до 2015 г.

Равнището на производителност на труда у нас е неблагоприятно ниско в сравнение с останалите страни на ЕС. При база 100 средно за ЕС-27 производителността на труда през 2007 г. е най-висока в Люксембург (182,4), Белгия (131,3) и Ирландия (135,4). Лидери сред новоприсъединените страни са Малта (90,1), Кипър

⁷ Месечен средномесечен разполагаем доход на еквивалентна единица (за ЕС-27 средно претеглени с населението национални данни).

⁸ Относителен дял на домакинствата с разполагаем еквивалентен доход под границата на бедност.

⁹ Данните по този показател са преизчислени от НСИ за предишните години. В предходния доклад данните са с източник НЦЗИ.

¹⁰ НСИ, Заетост и безработица, 2007, и Евростат.

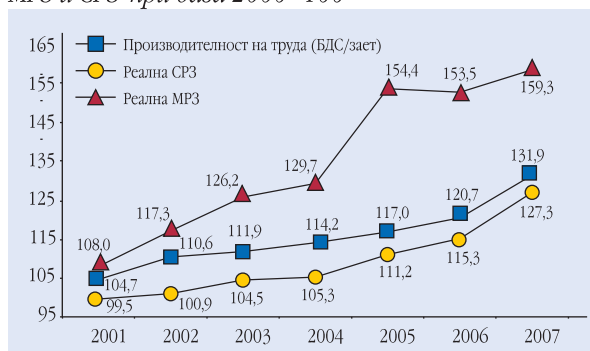
¹¹ НСИ, Заетост и безработица, 2007.

(84,7) и Словения (85,8). Най-близко до нашето равнище (35,6) са Румъния (40,6), Латвия (53,7) и Литва (60,2)¹². Една от причините за забавянето на ръста в производителността на труда произтича от рязкото нарастване на заетостта (повече заети на единица произведен продукт). Ниското ѝ качество обаче не може да осигури нарастването на производителността на труда в необходимата степен, а оттам и желаното благосъстояние на домакинствата, и съществените проблеми, които произтичат от това, не бива да се пренебрегват. **Реалистичната цел би била през 2015 г. да постигнем около 45% от производителността на труда в ЕС-27.**

От друга страна, нарастването на средната реална работна заплата систематично изостава от ръста на производителността на труда. През 2000 г. – 2007 г. ножицата между тези два показателя непрекъснато се поддържа, като в края на периода достига 4,6 процентни пункта (Графика 1.1). През този период минималната работна заплата за страната както в номинално, така и в реално изражение съществено нараства. Въпреки това тя се доближава до линията на бедност едва в последните три години, но така и не я превишава.

Друг показател за изоставането на доходите от общоикономическия напредък на страната е

Графика 1.1: Производителност на труда и реални МРЗ и СРЗ при база 2000=100

Източник: НСИ и собствени изчисления

относителният дял на компенсацията на наемните лица в БВП. След 1991 г. този показател последователно намалява. Дори и през последните години на растеж, вмесото да се повишава, дялът на заплатите в БВП намалява от 34,9% през 2001 г. до 32,3% през 2006 г. и едва през 2007 г. бележи по-съществен ръст до 34,5% (Таблица 1.1). Тази стойност е най-ниска в рамките на общността, а в Европа след нас е единствено Турция – 20,1%. На обратния полюс са две страни също извън рамките на ЕС: Швейцария – 62,5%, и Исландия – 58,7%¹³.

Компенсацията на наемния труд в годините на преход и икономически реформи се превърна в основно поле на дискусии и спорове между социалните партньори относно възможностите за по-голяма социализация на растежа. Въпросите, на които научните среди и политическият елит търсят отговор, са:

- икономически логично ли е по-широкото участие на наемния труд в разпределението на дохода,
- съответства ли постигнатата производителност на труда в аналогична степен на ръста на реалните работни заплати,
- доколко полезна в дългосрочен план е тезата за конкурентоспособност, основана на ниски разходи за труд,
- защо чак сега се алармира за остър недостиг на квалифицирана работна сила, след като години наред нейното присъствие на българския пазар на труда не беше оценено и тя бе принудена да намери реализация в чужбина?

Отговорите могат да се търсят на различни плоскости, в защита на едни или други икономически интереси, от гледна точка на принципи и ценностна система. Така или иначе, безпристрастните данни на Евростат показват, че **производителността на труда в България, измерена през ППС¹⁴, е около 35% от средноевропейското равнище, докато доходите от труд**

¹² Евростат (прогнозни данни за 2007 г.).

¹³ Евростат (данните за Турция и Швейцария за 2007 г. са прогнозни).

¹⁴ Паритет на покупателна способност.

(нак по ППС) са около 20% от това равнище. България има определен резерв за повишаване компенсацията на наемния труд. Ръстът на доходите обаче се жертва в името на това макроикономическите рискове в условията на валутен борг да се сведат до минимум. Решението трябва да се търси в повишаване на мотивацията за труд чрез по-високи възнаграждения, инвестиции в квалификация и в нови технологии.

3. ВЪТРЕШНИ КОНТРАСТИ

Във възможностите на отделните социални системи и инструменти да влияят върху редуцирането на бедността се наблюдават твърде ярки контрасти. Пенсиите, като основен социален трансфер, имат най-съществено значение за намаляване на бедността в България въпреки ниския си номинален размер. Това се дължи на сравнително високия им дял в общия доход на домакинствата – 22,1% срещу 47,7% относително тегло на работната заплата¹⁵. Останалите социални трансфери имат незначително влияние върху редуцирането на бедността. По данни за 2007 г. равнището на бедност преди социалните трансфери от 40,5% при включване на пенсиите спада рязко до 17,2%, а след останалите социални трансфери – едва до 14,1%¹⁶. Това е свидетелство както за ниския размер на социалните обезщетения, помощи и семейни добавки, така и за неефективното насочване на

средствата към бедните слоеве от населението. Изключително висок е рискът от бедност при безработните. Заетите, които имат доходи под линията на бедността („работещите бедни“), намаляват от 6,3% през 2001 г. до 5,0% през 2007 г. При безработните е обратното – хората под линията на бедността нарастват от 33,3% през 2001 г. до 37,9% през 2007 г.¹⁷.

Ромите в България продължават да са подложени на няколко съчетани риска от бедност – ниско образование, безработица, лоши жилищни и битови условия, изостанал селски район, многочленни домакинства, съставени от 3–4 поколения¹⁸. От друга страна, има данни за макар и бавно подобряване на техния образователен статус и за сближаване на дегеродните им норми (желания брой деца) с тези на българите¹⁹. Тези образователни и културни промени могат да бъдат позитивен знак за икономическото интегриране на ромите. Все още обаче много от тях избират пасивната зависимост от помощите пред активното икономическо победение. Това личи от по-ниското равнище на бедност сред ромските домакинства с повече деца (защото те получават повече помощи)²⁰.

Териториалните контрасти продължават да задържат общия икономически растеж на страната. Картографирането на бедността в България очертава следните различия в териториален план (виж Таблица 1.2):

Таблица 1.2: Разпределение на общините по равнище на бедност

Равнище на бедност – %	Общини – брой	Население – хиляди	Дял от населението на страната – %
До 10	19	2250,8	28,8
10–15	82	2148,1	27,6
15–20	91	2371,6	30,4
20–25	40	633,1	8,1
Над 25	30	397,6	5,1
Общо	262	7801,3	100,0

Източник: „България – предизвикателствата на бедността“, НСИ, 2003

¹⁵ НСИ, Бюджети на домакинствата през периода 1999 – 2007 г.

¹⁶ NSI. Laeken indicators: Results of 3rd Round. 2007.

¹⁷ NSI. Laeken indicators: Results of 3rd Round. 2007.

¹⁸ България – предизвикателствата на бедността, НСИ, 2003.

¹⁹ Семейни модели, изследване на Агенцията за социалноикономическа анализи за Фонда на ООН за население и МТСП, 2007.

²⁰ България – предизвикателствата на бедността, НСИ, 2003.

Относителният дял на бедните по общини варира от 1,8% в столицата София до 53,8% в община Бойница, област Видин. Съществени са различията в профила на бедност в градовете и в селата. Градската бедност е парична, докато бедността в селата е очертана от липсата на работа, некачествени или недостъпни здравеопазване, образование и социални услуги. В селата натуралното потребление продължава да формира значителна част от общото потребление за сметка на доходите от работна заплата или предприемачество.

Съществени регионални различия се наблюдават и при безработицата въпреки общия ѝ спад през последните 6 години. В областен разрез в най-благоприятни позиции (с ниско равнище на безработица) са София-град (1,8%), Бургас (3,9%) и Габрово (4,0%), а на обратния полюс (с най-високо равнище на безработица) са Видин (14,0%), Монтана (14,7%), Шумен (14,1%) и Търговище (16,7%). Още по-контрастни са данните на общинско ниво, където през 2007 г.²¹ вариационният размах между минималното и максималното равнище на безработицата е 53,5 процентни пункта (Бургас - 1,6%, а Никола Козлево - 55,1%).

Що се отнася до заплащането на труда, наличните данни на областно равнище не показват много големи отклонения от средното за страната (484 лв. за I тримесечие на 2008 г.). Все пак в София-град средната работна заплата (639 лв.) значително превишава тази в областните Благоевград (369 лв.) и Видин (368 лв.).

4. МЕЖДУНАРОДНИ КОНТРАСТИ

Данните от международни сравнения показват, че относителният дял на бедните в България не се различава съществено от този в страни-

те, членки на ЕС, и новоприсъединените страни²² (през 2005 г.: ЕС-25 - 16%, Швеция - 9%, Люксембург - 13%, Белгия - 15%, Естония - 18%, Гърция - 20%, Полша - 21%, България - 14%). Разликите по отношение на праговете на бедност обаче са очевидни. Прагът на бедност в евро за България например е 2,8 пъти по-нисък, отколкото за 10-те новоприсъединени страни, и 13 пъти по-нисък от този за 15-те стари членки на ЕС²³.

Измерени в Стандарт на покупателната способност (СПС), тези разлики чувствително намаляват, но въпреки това прагът на бедност в България остава два пъти по-нисък от прага в новоприсъединените страни и около пет пъти по-нисък от този в старите членки на ЕС. Следователно при равни ценови условия доходите у нас са в пъти по-ниски и съответстват в аналогична степен на по-нисък жизнен стандарт. Непочитането на този факт често води до некоректни изводи и интерпретации на относителната линия на бедност. Рискът от неточност се засилва още повече заради високия относителен дял на сивата икономика и той се отнася за всички монетарни показатели (Таблица 1.3). Данни от изследване на Европейската комисия²⁴ показват, че България е страната с най-голям черен пазар на труда в общността. Общо 35% от БВП е произведен от недеklarирани трудови отношения и доходи, срещу които не са платени данъци и осигуровки.

Основен немонетарен показател, свързан с достъпа до пазара на труда, е относителният дял на дълготрайно безработните (наг 1 г.). Ако през 2001 г. България е с най-висока стойност на този показател в Европа (12,1%), то през 2007 г. (4%) вече сме изпреварени от Германия (4,7%), Полша (4,9%) и Словакия (8,3%). Въпреки благоприятната тенденция все още сме значително над средноевропейските стойности: ЕС-

²¹ Пазарът на труда 2007 - годишен обзор. МТСП, Агенция по заетостта, 2008.

²² Евростат.

²³ НСИ, Бюджети на домакинствата в Република България, 2004.

²⁴ Източник: Изследване на Европейската комисия, цитирано във в. „Труд“ от 25.10.2007 г. Данни за групи страни от ЕС: Словения - 18%, Полша - 14%, Холандия - 2%, Австрия - 1,5%.

Таблица 1.3: Монетарни показатели за неравенство в доходите

	България 2001 г.	България 2007 г.	ЕС-25 2003 г.	Мин. стойност (страна)	Макс. стойност (страна)
Квинтилно съотношение S80/S20 ²⁵	3,8	3,7	4,6	3,0 (HU)	7,4 (PT)
Коефициент на Джини ²⁶	25,7	25,3	29	22 (SL)	35 (UK, GR)
Дълбочина на бедността ²⁷	20,9	20,7	22	15 (CZ, DK, FI)	37 (SK)

Източници: NSI. Laeken indicators: Results of 3rd Round. 2007 and Income poverty and social exclusion in the EU 25. In: Statistics in focus 13/2005, Eurostat

27 – 3,0%, и ЕС15 – 2,8%. В страни като Кипър, Дания и Швеция относителният дял на дълготрайно безработните е под 1%. Това характеризира българския пазар на труда като слабо конкурентоспособен, особено като се има предвид, че дълготрайно безработните най-често са натрупали повече от една неблагоприятна характеристика – ниско образование, липса на професия, на квалификация и на трудови умения, слаба нагласа за мобилност и др.

На фона на световната бедност България има съвсем различни проблеми за решаване. Слизайки под 1% относителен дял на населението с потребление по-малко от 1 долар (ППС²⁸) на ден, въпросът с ликвидиране на абсолютната бедност по този показател за нас практически не съществува. В Черноморския регион проблемни все още остават Грузия (6,5%) и Турция (3,4%)²⁹ с доходи по-ниски от 1 долар (ППС) на ден. В света обаче съществуват огромни по своите мащаби средоточия на бедно население. Такива региони на абсолютна бедност се формират в Азия (Бангладеш – 41,3% от населението, Индия – 34,3%) и в Африка (Нигерия – 70,8%, Замбия – 63,8%, Мали – 36,1%, Буркина Фасо – 27,2%).

Последните данни на МОТ³⁰ свидетелстват за намаляване общия брой на работещите бедни

в света (с доход под 2 долара на ден) – от 1,365 млрд. през 2002 г. до 1,287 млрд. през 2006 г., но все още изключително висок е относителният им дял в Африка на юг от Сахара (86,2%), Южна Азия (80,5%) и Югоизточна Азия и Тихия океан (51,0%).

Като страна, член на Европейския съюз и нов донор – активен участник в международното партньорство за развитие, България поема ангажименти нейната помощ за развитие да бъде насочена към преодоляване на бедността и икономическата изостаналост в по-слабо развитите страни. Нещо повече, преодоляването на бедността и свързаните с нея проблеми, които снижават качеството на живот в развиващите се страни, беше провъзгласено за основна цел на политиката на Република България за развитие. На базата на конкретни принципи и приоритети и чрез участие в многостранни и двустранни механизми за предоставяне на помощи за развитие България ще може да предава положителен опит, да обменя добри практики и да участва в съвместни проекти и инициативи, които пряко или косвено биха спомогнали за намаляването на бедността в глобален мащаб.

²⁵ Характеризира поляризацията в доходите на 20-те процентно най-бедни и 20-те процентно най-богати.

²⁶ Характеризира диференциацията между доходите на всички изследвани домакинства при интервал на интерпретация от 0 до 100%.

²⁷ Отчита разликата в дохода между линията на бедност и медианния еквивалентен доход на бедните, а по същество показва „колко бедни са бедните“. Тази разлика се изчислява в процент към линията на бедност.

²⁸ Паритетът на покупателна способност измерва съотношенията на цените в различни страни и се използва за пребръщането на стойностните показатели в единна условна валута, наречена „стандарт на покупателна способност“ (СПС). Разликата между ППС и СПС е, че първото е курс, а второто валута, макар и условна.

²⁹ По данни от MDG Monitor (www.undp.org).

³⁰ Key Indicators of the Labour Market. Fifth Edition, ILO, Geneva, 2007.

5. ПОЛИТИКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА

През октомври 2003 г. правителството прие Стратегия за борба с бедността и социалната изолация, обхващаща периода 2003 – 2006 г., която бе последвана от два национални плана за борба с бедността и социалната изолация – през 2004 и през 2005–2006 г. Генералната цел на Стратегията бе формулирана така – намаляване на бедността и предотвратяване на риска от социална изолация.

Първата стъпка за нейното изпълнение беше приемането на официална линия на бедност (152 лв. за 2007 г. и 166 лв. от 1 януари 2008 г.) по методика, утвърдена с постановление на МС. Тя обаче не бе последвана от втората, също важна крачка – приемането на методика/механизъм за обвързване на минималните плащания и социалните помощи с официалната линия на бедност, въпреки че експертни решения в тази посока бяха разработени и предложени за одобрение. Третата логически последователна стъпка би била да се намали степенята на риск от настъпването на „вторична бедност“. В тази връзка трите най-важни обществени сфери (здравеопазване, образование и осигуряване) трябва да бъдат реформирани и развити така, че да гарантират по-голяма сигурност.

Разбира се, в основата на всяка успешна политика за борба с бедността стоят макроикономическата стабилност и устойчивият икономически растеж. В следващите години обаче трябва да се акцентира и върху ефективността на разпределението и реформирането на публичния сектор като цяло. Икономическият растеж може да бъде в много по-голяма степен социално насочен – към преодоляване на бедността, към по-широко участие на нискодоходните групи в разпределението на произведения продукт.

Макроикономическите политики за намаляване на бедността предполагат използването на ясни и устойчиви правила и механизми, кои-

то да имат своите предвидими ефекти (преки или косвени) за постигане на целта.

- В това отношение се разчита в годините до 2010 икономиката ни да продължи да се развива динамично с темпове на нарастване на БВП от около 6–7%, след което да се установи на около 4–5%.
- Постигането на пълна заетост на пазара на труда следва да се съпровожда от разкриване предимно на качествени работни места и преодоляване на съществуващите сега огромни регионални различия.
- За да се предотвратят реално съществуващите рискове от промени във валутния режим и да се запазят постигнатите положителни въздействия, България трябва да запази валутния борг до влизането си в Еврозоната.
- В областта на бюджетната политика държавата следва да се ангажира с изграждането на устойчиви структури и опори за социално-икономическо развитие, като преодолява „презастраховането“ на приходите за сметка на реформирането и приоритетното финансиране на образованието и здравеопазването.
- Постепенното сближаване на ценовото равнище на България с ЕС до около 55% от ЕС-27 (при сегашно 44,8%) и създаването на конкурентна вътрешна среда може да осигури покриването на инфлационния критерий от Маастрихт за влизане в Еврозоната до 2012 г.
- Използването на ресурсите за развитие на туризма, стимулирането на експортната дейност, насърчаването на преките чуждестранни инвестиции, създаването на условия за активизиране на финансовите потоци от емигрантската общност и българската диаспора са важни инструменти за подобряване платежния баланс на страната.

Конкретните политики срещу бедността трябва да бъдат ориентирани в четири стратегически направления:

- Дейности и мерки, които ще позволят на бедните да натрупат продуктивни качества (обучение, квалификация, здраве), вследствие на което достъпът им до пазара на труда и до обществените услуги ще се облекчи.
- Разкриване на нови възможности за социално включване чрез изграждането на умения и формирането на предпоставки за активно участие на бедните в този процес, като насърчаването на инициативи за самопомощ, социално финансиране в подкрепа на самостоятелната заетост и гр.
- Националните планове по заетостта в много по-висока степен трябва да заложат на разкриването на качествени работни места, които осигуряват дълготрайна заетост, каариерно развитие и пълноценна реализация чрез превенция на риска „бедност“ и преодоляване на синдрома „работещи бедни“.
- Повишаването на гъвкавостта на пазара на труда изисква в адекватна степен да се развият системите за сигурност, като по този начин местните пазари на труда се отворят също към безработните и бедните.

През разглеждания период България бележи значителен напредък по повечето от показателите на Цел 1. Безработицата е практически преодоляна, постигнат е напредък в доходите. В същото време социалните контрасти се разширяват – не само в доходите, но и в образованието и здравеопазването, и възпират хармоничното икономическо развитие на страната. Ниският относителен дял на плащанията за труд в БВП и изоставането на заплатите от ръста на производителността на труда означават, че работодателите са в дълг към доходите на работещите.

Капа 1.1.

НА ФОКУС:

„РЪСТ В ТЪРСЕНЕТО НА ЛУКСОЗНИ СТОКИ“

На фона на ниските доходи, които нареждат България на последно място в ЕС, луксозното потребление набира смайващи темпове и размери. Логичен резултат от преразпределението на собствеността или пък естествена потребност за самоутвърждаване на нововъзникналата „висша класа“?

Най-бедната страна в Европейския съюз изпитва глад за лукс – под това заглавие „Бизнес уик“³¹ изнесе данни, които контрастират с общото усещане за бедност.

- За първите 6 месеца на 2006 г. само едно лизингово дружество, специализирано във финансиране на покупки на висок клас автомобили, яхти и кораби, е кредитирало покупката на повече от 2000 луксозни коли в България, 30 яхти и 4 самолета.

- В България са продадени 10 луксозни лимузини „Майбах“, като цените започват от 440 000 евро. От тунингования модел на „Мерцедес CL 65 AMG“ вече има продадени 3 автомобила, чиято цена тръгва от 250 000 евро.³²

- Шоп в София пристигне новата колекция на „Версаче“ и „Ескада“, от представителствата телефонират веднага на редовните си клиенти и за броени дни актуалните модели се изчерпват.

- Новият елит търси „value for money“. Стречи се към уникални марки, които не са представени в България, предпочитат ресторанти и хотели от веригата Relais&Chateaux.

- На пазара на недвижимости съществува дефицит на луксозни имоти. Има купувачи, но няма продукт, признават специализирани в предлагането на скъпи имоти агенции.

Кои са тези хора, колко са?... Според някои, традиционните клиенти на лукса в България имат три характеристики: приходи от поне 60-100 хил. евро годишно, увереност в успехите си и са self-made личности – като напр. мениджъри на висши позиции в големи международни фирми, успешни предприемачи, артисти, художници, спортисти и политици. Те са млади, високообразовани и космополитни хора, които се чувстват „граждани на света“ – сутринта са в София, уговарят си бизнес обяд в Лондон, а вечерта са на опера във Виена, на модно ревю в Париж или на биенале във Венеция. Заможните българи са около 1%, т.е. не повече от 65-75 хил. души, но според други мнения горната граница на реалните потребители на топ марки е 4%.

Контрастът невинаги е очевиден, все повече се утвърждава тенденцията на дискретния лукс – за разлика от парадното поведение на една група, също „заможна прослойка“, заета с не толкова легитимен бизнес и залагаща повече на количеството, отколкото на уникалността в потреблението. Това, което е очевидно обаче, е, че и двете категории не са уловени от официалните показатели за разслоението по доходи (Таблица 1.3).

Източник: Екип на доклада

³¹ Business Week България/30 юли 2007.

³² В. „Труд“/15 ноември 2007.

„Осемте български цели на хилядолетието са в голяма степен взаимобвързани. В острата конкурентна среда на Европейския съюз, високите доходи са немислими без качествено и конкурентоспособно образование. Въпреки че показателите за постигането на целта за образованието са сравними с тези в ЕС, докладът отчита, че качеството на образованието се влошава и има спешна необходимост от реформи, които да помогнат за адаптирането на образователната система към условията на иновативна и много конкурентна икономика“.